

This is an electronic reprint of the original article. This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Praktverk avslöjar havets hemligheter

Lundberg, Cecilia

Published in:
Skärgård

Published: 03/12/2021

Document Version
Accepted author manuscript

Document License
Publisher rights policy

[Link to publication](#)

Please cite the original version:

Lundberg, C. (2021). Praktverk avslöjar havets hemligheter. *Skärgård*, (4). <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe202201148594>

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Praktverk avslöjar havets hemligheter

Norra Östersjön stämplas som grumlig, artfattig och färglös. Här saknas artmängder och spektakulära arter som sjöborrar, havsanemoner och koraller. Vi har inga hajar, rockor, marulkar eller andra originella fiskar som Kattegatt kan stoltsera med. Men handen på hjärtat, hur många av oss har med egna ögon sett hur livet under vattenytan här i våra havsområden faktiskt ser ut?

Vi tar vårt hav och vår skärgårdsmiljö som självklara, men längs med hela den finländska och åländska kustlinjen gömmer sig oändliga livsmiljöer som till stor del varit odokumenterade fram till nu. Östersjön må vara artfattig, men det betyder inte att individmängderna är små.

Ett första praktverk om vår undervattensmiljö publicerades 2017: *Meren aarteet, Löytöretki Suomen vedenalaiseen meriluontoon* belönades med WWF:s pris "Årets naturbok i Finland". Boken tar med läsarna på en resa i vår marina undervattensnatur, från klippstränderna i Finska viken genom Skärgårdshavets mosaik av öar och fjärdar, vikar och sund upp till sandbottnarna i Bottniska viken.

Nu, fyra år senare, finns verket även på svenska. Den svenska upplagan är uppdaterad, korrigerad och mera heltäckande än den finska versionen, berättar **Sonja Salovius-Laurén**, docent och universitetsforskare vid Miljö- och marinbiologi vid Åbo Akademi. Hon är en av redaktörerna och har medverkat i bokprojektet från början.

- Här har vi också inkluderat de åländska havsmiljöerna. Data för Åland saknades 2017. Samtidigt uppdaterades alla utbredningskartor med ny information tack vare ytterligare fyra år av intensiva karteringar.

BAKGRUNDSARBETET BASERAR sig på närapå två årtionden av kartläggningar och oändliga dyktimmar. Det nationella inventeringsprogrammet för marin undervattensnatur, VELMU, är koordinerat av Finlands miljöcentral med syfte att kartlägga både den levande och icke levande undervattensnaturen. Salovius-Laurén har varit med och byggt upp VELMU-programmet sedan 2007.

- Det är av viktigt att känna till hur undervattensmiljöerna ser ut. De mest värdefulla områdena måste skyddas, inte exploateras. Kunskap är alltid viktig, inte minst vid planering av hur havsområden optimalt ska användas och nyttjas. Hur kan vi förvalta något som vi inte känner till eller vet hur det ser ut?

Med tiden uppstod tanken att delge kunskapen i bokform, eftersom det fanns mängder av material och fotografier även för allmänhetens intresse. Arbetet med den svenska upplagan påbörjades hösten 2020, då biten kring finansiering och översättning var löst.

Havets skattkammare är verkligen heltäckande. Här blir undervattenslandskapens geografi och geologi kartlagda, läsarna får en lektion i Östersjöns tillblivelse och organismernas anpassningsförmåga till den bräckta miljön. Men boken behandlar också metodik, skydd av havet och framtidsutsikter. Mer än en tredjedel beskriver havsbottnens artmångfald och inkluderar utbredningskartor av olika arter. Arterna presenteras per biotop. Fotografierna är imponerande och tack vare verket har många kunskapsluckor fyllts. Enligt Salovius-Laurén är det främst utbredningen av de sällsyntaste arterna som än så länge inte är helt klarlagd. Av den enkla orsaken att de påträffas så sällan.

ETT DIGERT men tilltalande verk. Inte bara till bilderna, utan texterna är utformade med faktabakgrund för en bred publik. Som extra kuriosa kryddar forskarna med små anekdoter från ett yrkesliv i fält.

På frågan vad Salovius-Laurén är mest stolt över med Havets skattkammare, svarar hon:

- Det bästa är att vi nu har ett så här gediget verk på svenska som i ord och bild beskriver havsmiljön i hela Finland. Jag är jättenöjd med bokens fotografier. De ger en fin bild av våra unika undervattensmiljöer. Förhoppningsvis inspirerar boken läsarna till egna upptäcktsfärder längs våra stränder och i havet.

Cecilia Lundberg

Havets skattkammare, en upptäcktsresa i Finlands marina undervattensnatur

Redaktörer: Markku Viitasalo, Kirsi Kostamo, Eeva-Liisa Hallanaro, Wilma Viljanmaa, Suvi Kiviluoto, Sonja Salovius-Laurén, Jan Ekebom, Pennina Blankett

Översättning till svenska: Annika Luther

Gaudeamus 2021, ISBN 978-952-345-124-7

Forskningsarbetet kring undervattenskarteringarna på Åland beskrevs i en artikel i Skärgård 3/2021.

Bild 1

Pärmsidan

Bild 2.

Sonja Salovius-Laurén är en av redaktörerna för Havets skattkammare. (Foto: privat)